

Uchwała Nr 14/2022
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 12 maja 2022 r.

w sprawie Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Nauki na 2021 r.
oraz Sprawozdania z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki na 2021 r.

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 kwietnia 2022 r. (pismo DN.WN. 0774.1.2022.2.RM), następujących dokumentów:

- *Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki - Rok 2021*
- *Sprawozdanie z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki - Rok 2021*
- *Załącznika E Finansowanie młodych naukowców w konkursach NCN*

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stosownie do art. 330 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), doceniając dotychczasowy dorobek Narodowego Centrum Nauki (dalej NCN lub Centrum), **pozytywnie opiniuje przedłożony dokument**, formułując jednocześnie uwagi, które zdaniem Rady mogą korzystnie wpłynąć na efektywność działań NCN.

UZASADNIENIE

Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki - Rok 2021 oraz *Sprawozdanie z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki - Rok 2021*, zostały przyjęte uchwałą Rady NCN nr 32/2022 w dniu 17 marca 2022 r., obejmują odpowiednio 130 i 140 stron tekstu, natomiast dołączony do sprawozdań *Załącznik E Finansowanie młodych naukowców w konkursach NCN* – 197 stron.

Dokumenty zawierają informacje o stopniu realizacji poszczególnych zadań wraz z ewaluacją realizowanych zadań oraz oceną ich wpływu na rozwój nauki. NCN potwierdza swoją niezależną pozycję jako agencja wspierająca w Polsce działalność naukową w zakresie badań podstawowych. Posiada jasny, ugruntowany system różnorodnych konkursów grantowych, pracuje płynnie, systematycznie, zgodnie z przyjętym kalendarzem i daje poczucie pewności ogłoszenia kolejnych konkursów.

Jednoznacznie pozytywnie należy ocenić wzrost środków otrzymanych z Unii Europejskiej z 1 996 513 PLN w 2020 roku do 38 985 735 PLN w 2021 roku. Jest to kwota większa niż zaplanowane w ustawie budżetowej o 28 649 000 PLN.

W czasie dekady działalności NCN stosowane przez Centrum procedury recenzyjne i organizacyjne zyskały uznanie i pełną akceptację innych agencji grantowych w krajach Unii Europejskiej, o czym świadczy zaproponowanie NCN udziału w Lead Agency Procedure (LAP). Procedura ta oznacza, że inne agencje ufają w wysoką jakość oceny wniosków prowadzoną w NCN i poddają tej procedurze oceny aplikacje grantowe przygotowane przez swoich naukowców w ramach projektów międzynarodowych prowadzonych wspólnie z Polakami.

Wyrażając pozytywną opinię na temat działalności Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego pragnie jednocześnie przekazać poniższe uwagi.

**UWAGI RADY GŁÓWNEJ NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
DOTYCZĄCE
SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI NCN - ROK 2021**

1. RGNiSW poddaje pod rozważenie możliwość zwiększenia wachlarza inicjatyw dotyczących współpracy z krajami spoza Unii Europejskiej

Uzasadnienie:

Należy jednoznacznie docenić intensywny rozwój aktywności Narodowego Centrum Nauki w obszarze współpracy międzynarodowej. Na szczególną uwagę zasługują długoterminowe działania, w których NCN wychodzi poza ramy krajowe i podejmuje zadania strategiczne na arenie europejskiej, rozwija inicjatywy mające na celu popularyzację nauki, rozwój instrumentów wsparcia badań naukowych oraz koordynację programów na poziomie międzynarodowym. Liczba inicjatyw dotyczących współpracy z krajami spoza Unii Europejskiej jest ograniczona i w przyszłości warto poszerzyć wachlarz działań w skali globalnej.

2. RGNiSW zachęca do zwiększenia liczby inicjatyw służących poprawie wskaźnika sukcesu polskich wnioskodawców w konkursach międzynarodowych

Uzasadnienie:

Sukcesywnie wzrasta oferta programów umożliwiających polskim wnioskodawcom współpracę z zagranicznymi zespołami badawczymi. Pozytywnym wskaźnikiem świadczącym o wspieraniu umiędzynarodowienia przez NCN jest wzrost udziału konkursów krajowych dedykowanych na ten cel (z 17%-20% w latach 2013-2015 do 38% w 2021 roku). Analogicznie, wzrósł udział ogłaszanych konkursów międzynarodowych z 20-25% w latach 2013-2014 do 58% w 2021 roku. By wyrównać proporcję wniosków odnoszących sukces w stosunku do złożonych, warto być może położyć większy nacisk na szkolenia i warsztaty służące poprawie wskaźnika sukcesu polskich wnioskodawców w konkursach międzynarodowych.

3. RGNiSW zwraca uwagę na wysoki odsetek recenzji zagranicznych

Uzasadnienie:

W 2021 r. do Zespołów Ekspertów powołano 1 193 naukowców afiliowanych poza granicami Polski, co stanowi 56,54% wszystkich powołanych ekspertów. W konkursach rozstrzygniętych w 2021 roku recenzenci wykonali łącznie 10 021 indywidualnych ocen wniosków, a odsetek recenzji zagranicznych we wszystkich panelach wyniósł 96,06%. Jest to element sprzyjający umiędzynarodowieniu i zwiększeniu obiektywności ocen. Tak wysoki odsetek może jednak nie być korzystny w niektórych obszarach badań (np. ze względu na kulturę, język, kontekst prawny czy środowiskowy). Rada proponuje poddać analizie wysokość odsetka recenzji zagranicznych w rozbiciu nie tylko na grupy nauk, ale na dyscypliny w ramach poszczególnych paneli, przedstawienie tych wyników oraz wniosków z nich płynących, w szczególności dotyczących różnicy liczby recenzji krajowych i zagranicznych.

4. RGNiSW proponuje uzupełnienie w przyszłości Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Nauki o streszczenie (na wzór *executive summary*)

Uzasadnienie:

Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki to obszerny, szczegółowy dokument, rzetelnie oddający złożoność aktywności agendy finansującej badania naukowe w Polsce. Oprócz krótkiego wstępu, Sprawozdanie zawiera wiele danych obrazujących liczne programy i zdarzenia. Doceniając transparentność przedstawionej informacji, Rada proponuje w przyszłości dodanie w Sprawozdaniu z działalności Narodowego Centrum Nauki streszczenia (na wzór *executive summary*). Takie podsumowanie mogłoby jednocześnie służyć jako dokument udostępniany publicznie, propagujący działalność NCN w społeczeństwie.

**UWAGI RADY GŁÓWNEJ NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
DOTYCZĄCE
SPRAWOZDANIA Z EWALUACJI DZIAŁALNOŚCI NCN - ROK 2021**

NCN przedstawiło sprawozdanie z ewaluacji działalności na przestrzeni lat 2011-2021. Wnioski o realizacji zadań NCN, na podstawie analizy przeprowadzonej poprzez pryzmat 6 różnych kryteriów, wskazują na generalnie pozytywną ocenę działalności Centrum

1. RGNiSW proponuje, aby w ocenie Kryterium doskonałości naukowej brali udział naukowcy z różnych jednostek naukowych (uczelnie wyższe, PAN, instytuty badawcze), którzy składali wnioski do NCN

Uzasadnienie:

W *Kryterium doskonałości naukowej* kwestionariusz ankiety był wysłany do naukowców powołanych do Zespołów Ekspertów oceniających wnioski złożone w konkursach krajowych. W 2021 r. kwestionariusz wypełniło 54% ekspertów. Ich ocena w zakresie tego kryterium w większości była pozytywna.

RGNiSW uważa, że Kwestionariusz ankiety powinien być również wysłany do wybranych naukowców z różnych jednostek naukowych (uczelnie wyższe, PAN, instytuty badawcze), którzy składali wnioski do NCN.

2. RGNiSW zauważa, że w Kryterium doskonałości naukowej brakuje informacji na temat kryteriów oceny zasad etycznych oraz statystyki naruszenia zasad etycznych

Uzasadnienie:

W sprawozdaniu dotyczącym *Kryterium doskonałości naukowej* NCN przedstawia wniosek, że eksperci NCN działają zgodnie z procedurami oceny wniosków badawczych i przestrzegają zasad etycznych. Ekspersi uznali, że zasady etyczne są przestrzegane w procesie oceny wniosków badawczych. Natomiast w sprawozdaniu brakuje informacji, jakimi kryteriami oceny zasad etycznych kierowali się oceniający.

NCN raportuje, że w każdym ze zgłoszonych przypadków naruszenia zasad etycznych NCN podjęło odpowiednie działania. Brakuje opisu jakie nieetyczne zachowania zostały zaobserwowane oraz statystyk pokazujących ilość i rodzaj podjętych działań, ile umów z ekspertami rozwiązano, ilu ekspertów odwołano z funkcji członka Zespołu Ekspertów, ile zdarzeń zgłoszono do Komisji Rzetelności.

3. RGNiSW pozytywnie ocenia inicjatywę opracowania bazy rzetelnych i godnych zaufania recenzentów w ramach Kryterium transparentności i poufności

Uzasadnienie:

W zakresie *Kryterium transparentności i poufności* są prowadzone prace mające na celu stworzenie bazy rzetelnych i godnych zaufania recenzentów. Brakuje jednak informacji, jakie kryteria będą brane pod uwagę w stosunku do recenzentów.

4. RGNiSW wskazuje na potrzebę zwiększenia finansowania zespołów badawczych

Uzasadnienie:

W zakresie *Kryterium dostosowania oferty konkursowej do potrzeb środowiska naukowego*, NCN podaje, że jednym z ważniejszych wyzwań jest rozwiązanie problemu stagnacji w finansowaniu projektów badawczych, co ma związek ze stałym wzrostem oczekiwań finansowych wśród naukowców składających wnioski w konkursach NCN.

Inflacja będzie powodować stałe zwiększanie potrzeb finansowych, dlatego NCN powinien rozważyć ten problem. Być może należy zmniejszyć liczbę konkursów na rzecz zwiększenia budżetu mniejszej liczby konkursów.

5. RGNiSW wskazuje na potrzebę oceny efektywności grantów w uzyskaniu samodzielności naukowej

Uzasadnienie:

Bardzo pozytywnie należy ocenić starania NCN w kierunku zapewnienia dobrego startu młodym naukowcom. W latach 2011-2021 otrzymali oni ponad 3,8 mld zł, co było dla nich szansą na szybsze uzyskanie samodzielności naukowej.

W przyszłości NCN mogłoby rozważyć przeprowadzenie ankiety wśród młodych naukowców wnioskujących o granty do NCN, z pytaniami o możliwości ulepszenia procedur aplikacji o granty, ich dostępności oraz wpływie na faktyczne uzyskiwanie samodzielności naukowej.

6. RGNiSW wnioskuje o przeprowadzanie ewaluacji jedynie raz na kilka lat oraz o zamieszczenie w sprawozdaniu wniosków dotyczących ulepszenia procesu ewaluacji

Uzasadnienie:

Końcowym elementem sprawozdania z ewaluacji NCN powinny być wnioski dotyczące ulepszenia procesu ewaluacji w kolejnych latach działalności NCN. Ewaluacja działalności NCN powinna obejmować okres dłuższy niż jeden rok (np. okres kadencyjny), aby oceniać całość zrealizowanych działań z pewnej perspektywy i historii zdarzeń.

**UWAGI RADY GŁÓWNEJ NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
DOTYCZĄCE
ZAŁĄCZNIKA E
FINANSOWANIE MŁODYCH NAUKOWCÓW W KONKURSACH NCN**

W Załączniku E przedstawiono wskaźniki ilościowe dotyczące środków finansowych przyznanych młodym naukowcom w ramach ogółu finansowania Narodowego Centrum Nauki. Dane zostały przedstawione w ramach poniższych zagadnień:

1. „Jaki % ogółu finansowania stanowiły środki przyznane młodym naukowcom (MN)?”
2. „Liczba i wartość projektów wspartych w konkursach NCN dla młodych naukowców”
3. „Liczba i wartość projektów kierowanych przez młodych naukowców wspartych w konkursach NCN, w których mogą brać udział naukowcy na różnych etapach kariery”
4. „Liczba i wartość finansowanych przez NCN stypendiów naukowych w projektach nierealizowanych przez młodych naukowców lub finansowanych w konkursach NCN, które nie są skierowane tylko do młodych naukowców”
5. „Liczba i wartość finansowanych przez NCN stanowisk post-doc w projektach nierealizowanych przez młodych naukowców lub finansowanych w konkursach NCN, które nie są skierowane tylko do młodych naukowców”

Dane zostały przedstawione w podziale na grupy nauk: HS (Nauki Humanistyczne, Społeczne i o Sztuce), NZ (Nauki o Życiu) oraz ST (Nauki Ścisłe i Techniczne), a następnie w szczegółowym podziale na poszczególne panele NCN.

Należy pozytywnie odnieść się do faktu, iż w każdej z wymienionych grup nauk poziom finansowania uległ w roku 2021 wzrostowi, a udział finansowania młodych naukowców sięga 48-54% ogółu finansowania NCN.

RGNiSW rekomenduje, aby w przyszłości wyodrębnić dane dotyczące poszczególnych środowisk zaliczanych do grona młodych naukowców, tj. doktorantów nieposiadających stopnia doktora, nauczycieli akademickich nieposiadających stopnia doktora oraz osób posiadających stopień doktora, od uzyskania którego nie upłynęło 7 lat, zatrudnionych w podmiocie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. To pozwoli na lepszą analizę sytuacji różnych podgrup środowiska akademickiego zaliczanych do młodych naukowców.

Uchwałę otrzymuje Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys